

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 2/2017 (листопад 2017)

Щомісячний інформаційний бюлетень Центру політико-правових реформ (далі - ЦППР) присвячено аналізу реформування держави, зокрема у сферах парламентаризму та виборів, конституційної та судової реформ, державної служби, протидії корупції тощо. Мета видання - підвищення рівня експертної обізнаності громадян та посилення їхньої спроможності впливати на органи державної влади з метою прискорення демократичних реформ та встановлення належного урядування в Україні.

Триває відбір нових суддів Конституційного Суду.
Слідкуємо разом.

www.pravo.org.ua

КОНСТИТУЦІЯ

- Перші результати відбору суддів Конституційного Суду
- Верховна Рада прийняла за основу Виборчий кодекс

ЕФЕКТИВНИЙ УРЯД

- Реформа державної служби зазнала удару
- Реформа міністерств і Кабінету

СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

- Президент призначив суддів нового Верховного Суду
- Президент підписав закон про реформу судочинства
- Автоматичне продовження запобіжних заходів визнане неконституційним

ЧЕСНІ ОРГАНИ ПРАВОПОРЯДКУ

- Президент призначив керівника ДБР
- Слідчі прокуратури втратили повноваження з досудового слідства
- Ухвалено закон про заборону «масок-шоу» під час обшуків

ПРОТИКОРУПЦІЇ

- Резонансна заява Ганни Соломатіної про зв'язки керівництва НАЗК з Адміністрацією Президента
- Історія з розробкою програмного забезпечення для системи е-декларування продовжується

ДОБРОЗИЧЛИВА АДМІНІСТРАЦІЯ

АНОНСИ

1. Прес-конференція «Рятуйте референдум» (м. Київ, 1 грудня, 10:00, інформаційне агентство «Укрінформ»)
2. Навчальні заходи для новообраних реформаторських кадрів у міністерствах і Секретаріаті Кабінету Міністрів України (початок - 1 грудня)
3. Брейн-ринг для народних депутатів «Рятуйте референдум» (м. Київ, 6 грудня, 18:30, Готель «Україна»)
4. Конференція ЦППР з регіональними партнерами за програмою «Матра» (м. Київ, 14-15 грудня)
5. Прес-конференція «Чи сформували Конституційний Суд «по-новому»?» (м. Київ, 20 грудня, час уточнюється)

КОНСТИТУЦІЯ

Перші результати відбору суддів Конституційного Суду

Восени розпочалися відбори кандидатур на 5 вакантних посад суддів Конституційного Суду за квотами з'їзду суддів, Верховної Ради та Президента відповідно до конституційних новел 2016 року та нової редакції Закону. В межах процедури відбору, яка встановлена [Законом](#), Рада суддів провела підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду з'їздом суддів України та рекомендувала йому 6 кандидатур до призначення. 13 листопада з'їзд суддів призначив суддею Конституційного Суду Віктора Городовенка. ЦППР [констатує](#) відсутність конкурсних засад такої процедури відбору, оскільки ні Рада суддів, ні з'їзд суддів не здійснили належних заходів з метою встановлення відповідності кандидатів новим конституційним вимогам: високі моральні якості та визнаний рівень компетентності правника.

В межах процедури відбору за квотою Парламенту, Комітет ВРУ з питань правової політики та правосуддя прийняв [Рішення](#) щодо порушення трьома кандидатами, які подали заяви про участь у відборі самостійно (без погодження з депутатськими фракціями чи групами), вимог [Закону](#) та не допустив їх до участі у відборі. ЦППР [вважає](#) це рішення Комітету таким, що суперечить Конституції України та [Закону](#).

[Юлія Кириченко](#): «Політизація процесу відбору суддів КСУ у Парламенті – рух в протилежний бік від задекларованої саме цим Парламентом мети конституційної реформи літа 2016 року – посилення незалежності Конституційного Суду».

Детально з проблемами відбору суддів Конституційного Суду можна ознайомитися [тут](#). Також на сайті ЦППР зібрана [інформація](#) щодо кандидатів на посади суддів Конституційного Суду.

Відбір кандидатів на 2 посади суддів КСУ триває і у Президента. На жаль, конкурсна комісія, яка

створена [Указом](#), діє в закритому режимі. Невчасно оприлюднена інформація про осіб, які виявили намір взяти участь у відборі. Також в аспекті частини третьої статті 148 Конституції постає питання конституційності врегулювання окремих питань проведення конкурсу самою [конкурсною комісією](#), а не на рівні закону.

Верховна Рада прийняла за основу Виборчий кодекс

7 листопада Верховна Рада України [проголосувала](#) за прийняття за основу проекту [Виборчого кодексу України](#) (226 голосів). Це стало несподіванкою для багатьох, оскільки 19 жовтня Верховна Рада відхилила [проект Закону](#) про вибори народних депутатів України, який встановлював ту саму виборчу систему для парламентських виборів, що і проект Виборчого кодексу України.

Підтримуємо рух парламенту в бік кодифікації та реформи виборчого законодавства. Водночас звертаємо увагу, що проект Кодексу потребує доопрацювання в частині розподілу мандатів за виборчими регіонами, обмеження політичної реклами, порядку призначення ЦВК, організації і проведення місцевих виборів у новостворених об'єднаних територіальних громадах та приведення у відповідність із законодавством щодо політичного фінансування.

[Богдан Бондаренко](#): «Прийняття Верховною Радою нового виборчого законодавства, що встановлює пропорційну виборчу систему з відкритими списками, є зобов'язанням, яке Парламент взяв на себе в межах коаліційної угоди та закріпив у Плані законодавчого забезпечення реформ в Україні».

ЕФЕКТИВНИЙ УРЯД

Реформа державної служби зазнала удару

9 листопада внаслідок бліцкригу президентської команди були внесені зміни до законів про державну службу та про місцеві державні адміністрації. Верховна Рада несподівано, без належної процедури розгляду і обговорення, ухвалила законопроект №7126 «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної служби». Суть змін – виключення посад голів місцевих державних адміністрацій (МДА) та їх заступників з посад державної служби та, відповідно, відмова від прозорості конкурсного порядку призначення на ці посади і зняття обмежень щодо партійно-політичної діяльності голів МДА.

Відтепер порядок відбору кандидатур на посади голів МДА стає юридично нерегульованим і закритим для суспільства. Добір претендентів, швидше за все, буде кулуарним, базуватиметься на особистій відданості Президентові та/або бізнес-квотах.

Відбудеться політизація роботи МДА, оскільки голови потрапляють у повну залежність від Президента, який тепер може їх звільнити у будь-який момент, і втрачають захищеність законом щодо призначення на 5 років. Оскільки голови МДА не матимуть статусу державних службовців, на них не поширюватиметься вимога Закону про державну службу про політичну неупередженість, що, в свою чергу, не гарантує відсутності політичних маніпуляцій та використання ними так званого адмінресурсу.

Небезпідставними є побоювання, що ухвалення законопроекту 7126 стане першим кроком «згортання» реформи державної служби. Під загрозою можуть опинитися й інші напрями реформи державного управління.

Реформа міністерств і Кабміну

Варто відмітити і здобутки – активні дії влади щодо реформування міністерств. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки визначає, що ефективна діяльність Кабміну щодо розроблення державної політики у різних сферах можлива за наявності професійної, підзвітної, результативної та ефективною системи центральних органів державного управління.

Потрібно «створити» міністерства, що будуть повністю реалізовувати своє призначення формування державної політики. Для цього вони повинні мати відповідну функціям організаційну структуру. Тому реформою передбачено створення в міністерствах директоратів політики і директорату стратегічного планування та європейської інтеграції.

В листопаді завершилися конкурси на ключові посади в директорати 10 пілотних міністерств – посади директорів директоратів, а також перших державних експертів. Загалом, проведено більше 100 результативних конкурсів на посади реформаторських кадрів.

Зазначені фахівці з питань реформ мають запровадити нову якість роботи в нових структурних підрозділах міністерств, а саме організувати аналіз політики у відповідній сфері (галузі), стратегічне планування її розвитку, впровадження реформ. У грудні для них заплановані тренінгові навчання з цих питань.

СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Президент призначив суддів нового Верховного Суду

10 листопада Президент видав [указ](#) про призначення 113 суддів нового Верховного Суду. З числа суддів нового Верховного Суду, 78% - вихідці із суддівського середовища, 22% - науковці та адвокати, 42% - колишні судді Верховного Суду України і вищих судів, які мають бути ліквідовані, ще 36% - судді місцевих та апеляційних судів.

Тож судді судів вищого рівня, які буде ліквідовано, у новому Верховному Суді кількісно переважають представників інших груп. Більше того, 24% суддів нового Верховного Суду призначені з числа тих, кого [Громадська рада доброчесності](#) закликала не призначати.

30 листопада відбувся перший пленум Верховного Суду, де датою початку його діяльності визначено 15 грудня, а головою Верховного Суду обрано Валентину Данішевську - вперше жінка очолила найвищий суд в Україні.

Експерт ЦППР Роман Куйбіда [зазначає](#): «Те, що Верховний Суд не викликає особливих суспільних очікувань, є його перевагою - не буде й розчарувань. Водночас меншість у його складі (здебільшого судді, які вийшли не з судової системи), за умови проактивності, має шанс провести поступові зміни на краще. Те, що головою Суду обрано недавню представницю неурядового сектору з попереднім адвокатським і суддівським досвідом, - гарний сигнал для суспільства, бізнесу та іноземних партнерів».

Президент підписав закон про реформу судочинства

22 листопада Президент [підписав закон](#) «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу

України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». Три зазначені кодекси викладено в новій редакції, а також внесено зміни до понад 20 законів.

Зміни зумовлені потребою забезпечити перехід від 4-рівневої системи судів до 3-рівневої. Буде запроваджено новий інститут касації. Також передбачені зміни щодо запровадження електронного правосуддя, спрощення судового процесу, запуску присудової медіації тощо. Закон набере чинності 15 грудня - з початком роботи нового Верховного Суду.

Слабке місце Закону - зміни до КПК, які можуть паралізувати розслідування багатьох справ, у т.ч. тих, що підслідні НАБУ, та знижують змагальність кримінального судочинства.

Автоматичне продовження запобіжних заходів визнане неконституційним

23 листопада Конституційний Суд [визнав](#) неконституційним положення КПК, яке передбачало можливість автоматичного (без клопотання слідчого чи прокурора) продовження строків застосування заходів забезпечення провадження, зокрема тримання під вартою, домашнього арешту тощо.

Конституційний Суд визнав, що автоматичним продовженням дії запобіжних заходів порушуються принципи рівності сторін, а також незалежності і безсторонності суду, гарантовані Конституцією.

На думку експерта ЦППР Олександра Банчука, це рішення дозволить привести національне законодавство у відповідність до європейських стандартів.

ЧЕСНІ ОРГАНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Президент призначив керівника ДБР

22 листопада Президент України підписав [указ](#) про призначення Романа Труби Директором Державного бюро розслідувань (ДБР). У ЗМІ з'явилася інформація, що Р. Труба не міг бути призначений на цю посаду, оскільки здійснював кримінальне переслідування учасників Революції Гідності. Також призначення Р. Труби на посаду Директора ДБР відбулося із суттєвим процедурним порушенням – він претендував з початку проведення конкурсу лише на посаду заступника Директора ДБР.

При цьому Глава держави висловив сподівання, що конкурсний набір слідчих також забезпечить високий професіоналізм, високу транспарентність і незалежність цього органу.

Отже, протягом наступних 2-3 років поступово має завершитися процес становлення ДБР і остаточного позбавлення прокуратури функції досудового розслідування, - це було проголошено ще при прийнятті Конституції України в 1996 році. Нарешті, прокуратура припинить поєднання функції процесуального керівництва з досудовим розслідуванням.

Слідчі прокуратури втратили повноваження з досудового слідства

З 20 листопада слідчі органів прокуратури позбавлені повноважень щодо реєстрації нових кримінальних проваджень і проведення слідчих (розшукових) дій. До зазначеної дати повинно було розпочати свою роботу ДБР, але воно так і не з'явилося,

- лише призначений керівник. І тепер всі процесуальні дії у кримінальних справах проти публічних службовців уповноважені здійснювати лише прокурори. Йдеться про кримінальні провадження, розпочаті щодо будь-якого злочинного діяння (крім підслідних НАБУ), вчиненого політиками, державними службовцями, службовцями місцевого самоврядування, суддями, прокурорами, поліцейськими, іншими службовцями органу правопорядку, а також військовослужбовцями.

А слідчі прокуратури можуть тільки закінчувати розслідування справ, які у них залишилися станом на 20 листопада 2017 р.

Отже, вся сфера публічної служби залишилася без ефективного контролю з боку органів досудового розслідування.

Ухвалено закон про заборону «масок-шоу» під час обшуків

16 листопада ухвалений [Закон](#) про забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування. Закон передбачає обов'язковість проведення відеофіксації процедури обшуку і вилучення майна; обмеження вилучення органами розслідування серверів, комп'ютерів та іншої техніки; можливість оскарження тривалості розслідування зацікавленими особами тощо.

Водночас Закон встановлює, що, у випадку існування нескасованої постанови про закриття справи, орган розслідування чи прокурор зобов'язані закрити таку справу. Зазначене правило може заблокувати будь-яке розслідування і призвести до порушення прав потерпілих. Рішення про закриття стане бар'єром для продовження розслідування, навіть якщо з'являться нові факти щодо злочину.

ПРОТИкорупції

Резонансна заява Ганни Соломатіної про зв'язки керівництва НАЗК з Адміністрацією Президента

14-15 листопада колишня очільниця департаменту фінансового контролю та моніторингу способу життя чиновників НАЗК Ганна Соломатіна [заявила](#) про фальсифікацію збоку НАЗК результатів перевірок електронних декларацій. Також вона акцентувала, що НАЗК - не самостійний орган, бо вплив на нього здійснюється через представника Адміністрації Президента, [Олексія Горащенкова](#).

17 листопада Генеральна прокуратура передала від НАБУ до СБУ матеріали кримінального провадження, відкритого за фактами викривальних заяв Соломатіної. Такі дії Генеральної прокуратури ставлять під сумнів прозорість досудового розслідування.

Створення НАЗК було однією з вимог для отримання Україною безвізового режиму з ЄС. Однак такі скандали підривають не лише довіру суспільства до цього органу, як до однієї з ключових антикорупційних інституцій в державі, а й ставлять під загрозу європейську інтеграцію України. Ця ситуація вкотре продемонструвала необхідність оновлення складу НАЗК та й самої конкурсної комісії з обрання членів НАЗК.

Історія з розробкою програмного забезпечення для системи е-декларування продовжується

20 листопада прокуратура Київської області повідомила про [завершення](#) досудового розслідування щодо экс-директора компанії «Міранда» Юрія Новикова. Кримінальним провадженням встановлено, що Юрій Новиков за змовою з директором естонської компанії Arolineja OU підробив договори і акти виконаних робіт з розробки програмного забезпечення для системи е-декларування. При цьому Arolineja OU не виконувала жодних робіт по розробці ПЗ, а була задіяна лише для переведення в готівку коштів - \$140 000. Фактично, розробку ПЗ для системи е-декларування здійснили сторонні особи, які за це не отримали винагороди. Державний бюджет недоотримав податків на суму 1 млн. грн. Дії Юрія Новикова кваліфіковані за статтями 366 (службове підроблення) та 212 (ухилення від сплати податків) Кримінального кодексу України. 22 листопада в аеропорту міста Дніпра затримано пособника Юрія Новикова - директора естонської компанії Arolineja OU, який виявився громадянином України.

Попри те, що ця справа не має безпосереднього відношення до власне протидії корупції, громадськості слід мати на увазі, що її результати можуть бути використані владою з метою дискредитації запровадженої системи електронного декларування. Тому, наразі, дуже важливо не допустити такого сценарію розвитку подій та зробити все можливе, щоб система електронного декларування була збережена і продовжувала функціонувати.

ДОБРОЗИЧЛИВА АДМІНІСТРАЦІЯ

6 листопада Голова Державної міграційної служби України Максим Соколюк на зустрічі з членом правління ЦППР Віктором Тимощуком підтвердив, що відтепер центрам надання адміністративних послуг (ЦНАП) буде значно дешевше закуповувати робочі станції, необхідні для надання ними паспортних послуг. Відтепер програмне забезпечення для роботи в Єдиному державному демографічному реєстрі (ЄДДР) для ЦНАП буде надаватися ДМС безкоштовно. Соколюк також пообіцяв, що до кінця поточного року будуть врегульовані всі юридичні питання цього аспекту та відпрацьовані відповідні форми договорів. В результаті цієї поступки, обладнання для ЦНАП стане дешевшим орієнтовно на 75 тис. грн. Раніше вартість програмного забезпечення включалася до загальної специфікації робочих станцій, що продавалися для ЦНАП суб'єктами господарювання. Отже, громади мають уважно відстежувати ці важливі зміни.

Зазначимо, що обіцянка відносно безкоштовного програмного забезпечення для надання біометричних паспортів у ЦНАП була озвучена представниками ДМС ще на конференції, присвяченій реформуванню системи надання адміністративних послуг.

Інформаційний бюлетень створено за підтримки Європейського Союзу.
Зміст публікації не є відображенням офіційної позиції Європейського Союзу.

